

Põhikooliõpilase referaat

Referaat on teadustekst, millega antakse algupäras(te)st teksti(de)st ülevaade selges ja kokkusurutud vormis. Referaadi kirjutaja peab alusteksti(de) sisu andma edasi objektiivselt sisu moonutamata. Kõige parmini sobivad refereerimiseks tarbe- ja populaarteaduslikud tekstid (aimetekstid). Referaadi eesmärk on info vahendamine, valitud teema käsitlustest ülevaate andmine. Tekst ei tohi olla liiga detailne, see peab edasi andma vaid tähtsaima. Referaat ei tohi alusteksti kopeerida, töö koostaja peab alustekste mõistma, leidma neist keskse idee ja selle oma sõnadega edasi andma. Tekst peab olema loogiliselt arenev, selle laused peavad olema selged ja arusaadavad. Tavaline on, et referaadi pikkus on umbes 10% alusteksti(de) mahust.

Alljärgnevalt esitatakse täpsem ülevaade, kuidas referaat üles ehitada, vormistada ja antakse soovitusi keelekasutuse kohta.

- **Ülesehitus**
- **Vormistus**
- **Sõnastus ja stiil**

Allikas

Kersti Lepajõe 2013. Refereerimine ja referaadile esitatavad nõuded. http://www.oppekava.ee/index.php/Link_25._Refereerimine_ja_referaadile_esitatavad_n%C3%B5uude 10.10.2016

Referaadi ülesehitus

Tiitelleht. Vormistatakse eraldi lehel. Referaat algab tiitellehega, kus on järgmised väljad: kooli nimi, töö pealkiri, töö liik, autori nimi, klass, töö tegemise aasta ja koht (vaata näidist).

Sisukord. Kui pikemas töös on sisukord, siis näidatakse selles kõik töö peatükid ja teised alajaotused täpses vastavuses nende pealkirjade ja alguslehekülgede numbritega. Referaadi teemaarenduse peatükid nummerdatakse, aga sissejuhatuse, kokkuvõtte, kasutatud kirjandus (allikaloend) ja lisad on ilma järjekorranumbrita. Kõik lisad tuleb sisukorras esitada ükshaaval pealkirjadeta.

Pealkirjade järele punkti ei panda. Sõnu pealkirjades ei poolitata.

Sissejuhatus. Põhikooliõpilase referaadi sissejuhatuse peaks sisaldama esiteks teema juurde minekut (tutvustamist), kuid see ei tohiks olla arvude ja faktidega üle kuhjatud ega muutuda sisupeatükiks; teiseks teema valiku põhjendamist; kolmandaks eesmärki, mida referaadiga taotletakse ja neljandaks ülevaadet olulisematest allikatest. Sissejuhatuse võiks moodustada kolm-neli lõiku, see ei tohiks mahult olla suurem kui 1/10 kogu töö. Sissejuhatuses alustekstidele ei viidata.

Teemaarendus. Töö teemaarenduses ehk põhiosas antakse loogiline ülevaade teemast ja selle allosadest. Töö põhiosa liigendatakse peatükkideks ja alapeatükkideks, vajadusel ka -punktideks. Peatükid ja alapeatükid pealkirjastatakse ja nummerdatakse. Peatükkide ja alapeatükkide pealkirjad peavad olema kirjutatud erineva suurusega. Peatüki pealkiri kirjutatakse stiilis Arial suurusega 14 pt trükitähtedega ja paksus kirjas, alapealkirja suurus on sama, kuid kasutatakse esisuurtähte. Punkti pealkiri kirjutatakse stiilis Times New Roman suurusega 12 pt paksus kirjas. Pealkiri joondatakse

vasakule, pealkirja lõppu punkti ei panda. Peatükk algab uuel leheküljelt, alapeatükk samalt leheküljelt. Juhul kui alapeatüki pealkirja alla ei mahu vähemalt kaht tekstirida, alustatakse alapeatükki uuel lehelt. Pealkirja järel on üks tühi rida, enne pealkirja on kaks tühja rida. Sisupeatükkides viidatakse alustekstidele.

Kokkuvõte. Kokkuvõttes tutvustatakse töö tulemusi lühidalt. Selles tuuakse välja põhiline teemakäsitlusest, tehakse järeldused (oma arvamus ehk hinnang) sissejuhatuses püstitatud eesmärkide täitmise kohta. Kokkuvõte peab võimaldama lugejal põhiteksti lugemata ikkagi aru saada, mida töös on käsitletud. Kokkuvõttes ei tehta enam viiteid tekstile ega kirjandusele. Kokkuvõte vormistatakse viimase peatüki järel omaette alajaotusena. Kokkuvõte ei tohi moodustada rohkem kui 1/10 kogu tööst.

Allikaloend. Kasutatud materjalide loetelus nimetatakse kõiki töö koostamisel kasutatud ja allikaid, eelkõige raamatuid, artikleid ajakirjadest, ajalehtedest ja kogumikest, aga ka internetiallikatest. Sisaldab ka raamatutest pärit piltide, tabelite, skeemide, diagrammide allikaid.

Kasutatud materjalide loetelu esitatakse tähestikulises järjekorras, kusjuures eespool on trükised, millele järgnevad internetiaadressid.

Ühe autori tööd reastatakse ilmumisaasta järgi. Kui ühel allikal on mitu autorit, esitatakse nende nimed tiitellehel esinevas järjekorras. Kui autorit ei ole näidatud, paigutatakse allikas kirjanduse loetellu tema pealkirja esimese sõna alfabeetilise koha järgi. Toimetajat ei esitata autorina.

Raamatute puhul esitatakse kasutatud kirjanduse loetelus järgmised andmed: autor (perekonnanimi koos eesnimega), ilmumisaasta, pealkiri, köite või osa number, ilmumiskoht ja kirjastus. Pealkirjades lühendeid ei kasutata. Eesti keeles on lubatud ilmumiskoha lühendid Tallinna (Tln) ja Tartu (Trt) puhul. Kirjastuse nimes ega pealkirjas ei kasutata lühendeid ja jutumärke. Kirjavahemärkide kasutamist vaata näidetest.

Näiteks: Kivikas, Albert 1942. Nimed marmortahvilil. Tallinn: Valgus, 1981.

Artikli puhul esitatakse andmed kahes osas: töö autor, artikli pealkiri, ajakirjandusväljaanne, artikli ilmumisaeg, ajakirja puhul leheküljenumbriid.

Näiteks: Aasmäe, Anneli 2002. Tantsutaadi juubeliaasta algab sõõrtantsuga. – Postimees, 12. 09.

Vaba, Lembit 2001. Vaataks õige, mis on keele taga. – Oma Keel nr 1, lk 42-47.

Internetimaterjalide puhul märgitakse autori nimi, lehekülje pealkiri, võimalusel aastaarv, täpne aadress ja allika kasutamise kuupäev. Kopeeritud aadresside lingid tuleb eemaldada. Aadresse ei poolitata.

Näiteks: Hansen, Ele 2012. Eluetapid. http://www.nooruse.ee/Ele_Hansen/Karjaariplaneerimine_kursus/eluetaapid.html 15.03.2015

Ilma autorita materjalide puhul, näiteks teatmeteosed ja andmebaasid, märgitakse allika pealkiri, toimetaja või muu seletav märge ja olenevalt sellest, kas tegemist on trükise või internetimaterjaliga, muu järgnev.

EKSS= Eesti kirjakeele seletussõnaraamat, V köide, 1. vihik 1997. Tallinn: Eesti Keele Instituut

või

EKSS= Eesti kirjakeele seletussõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=kontseptsioon&F=M> 20.03.2015

Lisad. Lisadesse paigutatakse töö teemaga kaudsemalt seotud materjalid: fotod, suuremad tabelid jm. Lisad kirjutatakse kirjastiilis Times New Roman suurusega 12 pt, kusjuures pealkirja osa *Lisa 1*. kirjutatakse kaldkirjas. Lisad nummerdatakse ja nende pealkirjad joondatakse paremale. Lisades viidatakse alustekstidele.

Vormistus

Referaat esitatakse kas elektrooniliselt Paide Ühisgümnaasiumi õpikeskkonnas Tera või valge kirjutuspaberi ühel poolel formaadis A4 (297x210).

- Referaat peab olema vormistatud korrektse tekstidokumendina, mille teemaarenduse pikkus on 3-5 lehekülge.
- Tiitellehele järgneb sisukord, juhul kui teemaarendus on pikem kui 5 lehekülge.
- Tekst peab olema vormistatud kirjastiilis Times New Roman/Arial, rööpjoondatud ja 1,5-kordse reavahega ning kehateksti tähesuurus peab olema 12 pt.
- Vasaku ääre laius peab olema 3 cm, parema, ülemise ja alumise ääre laius 2 cm.
- Põhikoolis koostatavate lühikeste referaatide vormistamisel ei pea iga tekstiosa (sissejuhatus, peatükid, kokkuvõte) alustama uuel lehelt.
- Tekstilõikude eraldamiseks jäetakse lõiguvahed suurusega 12 pt.
- 3-5-leheküljelise põhikooli referaadi lehekülgi nummerdama ei pea. Kui aga töö on pikem, lehed nummerdatakse ja koostatakse sisukord (vt eespool). Tiitelleht arvestatakse siis nummerduse sisse, kuid sellele numbrit ei panda. Samuti ei kirjutata numbrit sisukorra ja sissejuhatuse esimesele leheküljele ning lisadele.

Viitamine. Alustekstidele viitamisel on soovitatav kasutada tekstisest viitamist: refereeringu või tsitaadi järel märgitakse sulgudes töö autor ja ilmumisaasta ning leheküljenumber, näiteks (*Vaba 2001: 43*). Tuleb jälgida, et viide oleks ühel real (v.a pikad internetiaadressid).

Kuna referaat teeb kokkuvõtte alustekstidest, siis on äärmiselt oluline, et tekst oleks korrektselt refereeritud ning selles oleks alustekstidele viidatud. Refereerimine on teise autori seisukoha oma sõnadega ümberjutustamine.

Teistele autoritele kuuluvaid seisukohti või andmeid võib töös esitada ka tsitaatidena. Tsitaat on sõna-sõnaline väljakirjutus ning see esitatakse jutumärkides. Viide kirjutatakse kohe pärast tsitaati lõpetavaid jutumärke. Kui tsitaati ei esitata täielikult, siis puuduv osa tähistatakse punktiiriga (...).

Illustratsioonid. Illustratsioonideks peetakse graafikuid, diagramme, skeeme, jooniseid, geograafilisi kaarte, fotosid jmt. Kõik illustratsioonid peavad nummerdatud, neil peab olema allkiri, mis on sõnastab joonisel kujutatut lühidalt. Allkirja tekst algab suure tähega ja selle lõppu punkti ei panda, kui see on väljend. Kui allkirjaks on lause, pannakse selle lõppu punkt. Kui illustratsioon ei ole töö autori enda tehtud (nt foto) või ta on kasutanud teiste kogutud andmeid tabeli koostamiseks, tuleb allikale viidata. Näiteks *Foto 1. Helgi Sallo menusaate „Horoskoop“ aegadel (muusika.ee)*

Kõikidele illustratsioonidele tuleb tekstis vahetult enne seda ka viidata. Selleks kirjutatakse joonise number, ümarsulgudes, näiteks (*joonis 3*) või (*vt joonis 3*).

Sõnastus ja stiil

Referaat kirjutatakse eesti keeles. Objektiivse referaadi stiil on märkamatu, neutraalne. Arvestada tuleks järgmiste nõuetega.

- Sõnastus peab olema korrektne ja loogiline.
- Kasutada tuleb selget ja täpset oskuskeelt, vastava teadusala terminoloogiat.
- Väljendus peab olema selge ja lihtne, selles ei tohi liialdada võõrsõnadega.
- Kasutada ei tohi slängi, stampväljendeid, ajakirjanduslikke, käibe- ja poeetilisi (üliemotsionaalseid) fraase.
- Tuleb vältida sõnakordusi ja kasutada rikkalikku sõnavara.

Referaati sobivad järgmised selgitavad väljendid:

Käesolevas peatükis käsitletakse...

Selles peatükis antakse ülevaade...

Artikli autori arvates...

Sellele lisaks tõdeb autor...

Kokkuvõtteks võib öelda...

Samas peab silmas pidama, et referaadi autor ei saa hakata allikate sisu kohta hinnanguid andma.